

V nedeljo, 12. marca ob 10.30 v kinu «Crattacielo» v Trstu pričetek volilne kampanje KPI.

Govorila bosta:

poslanec **ALBIN ŠKERK**
in
senator **PAOLO SEMA**

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34131 Trst - Ulica Capitolina, 3
Telef. 744-046 / 744-047

DOPIŠNIŠTVO za goriško pokrajino:
34170 Gorica - Ulica Locchi, 2
Telef. 24-36

NAROČNINA: Letna 1.000 lir, polletna 550 lir
Poštni tekoči račun: Trst 11/7000

Obnovljena izdaja - Leto XXIV. - Štev. 4 (786)

TRST - 8. marca 1972

Posamezna številka 50 lir

Quindicinale Sped. in abbonam.
Petnajststnevnik Postale - Gruppo II

Parlamentarne volitve

- Polom politike KD, razpad leve sredine
- Za odločilno zmago KPI in združene levice, za poraz KD in vseh reakcionarnih sil, za dokončen zlom fašizma

Predčasni razpust parlamenta - edinstveni primer v povojni zgodovini Italije - je znak izredno težkega političnega položaja leve sredine. Največjo odgovornost nosi Krščanska demokracija in predvsem njena desnica, ki se je vedno upirala napredku in ljudskim zahtevam po družbenih preobrninah.

Mi komunisti smo do nedavnega nasprotovali predčasnemu razpustu parlamenta in razpisu novih volitev. Vztrajali smo pri zahtevi in nujnosti v levo usmerjene politike, ki naj bi spravila iz zagate italijansko gospodarstvo, omogočila uresničitev reform (zdravstva, prevoznih, šolskih itd.) ter onemogočila ponovno porajanje fašizma.

Krščanska demokracija se je našim zahtevam uprla ter ubrala popolnoma nasprotno pot, kar je privedlo celo do tega, da je bil predsednik republike izvoljen s pomočjo fašistov. Prav to dejstvo je še bolj otežkočilo že itak težke politične razmere ter povzročilo neizbežni polom leve sredine.

V novi situaciji smo tudi mi postavili zahtevo po čimprejšnjem razpisu volitev, ki naj dajo volivcem odločilno besedo.

Ko se pripravljamo na skorajšnje volitve s splošno mobilizacijo vseh članov partije in komunistične mladine, katere čaka velika in zelo odgovorna naloga, je prav, da vsaj bežno omenimo nekatere, najvažnejše, dosežke dosedanjega parlamenta. Nobenega dvoma ni, da je bila zadnja zakonodajna doba, kljub vsem svojim šibkostim, ena najplodnejših. V tej dobi je KPI z vso svojo veliko težo vedno odločala, ko so bila postavljena razna važna vprašanja.

Med najpomembnejše zmage v zadnji zakonodajni dobi prištevamo: zakon u ustanovitvi dežel z navednim statutom; delavski statut (s katerim so uzakonjene pravice delavcev in nameščencev); reformo pokojnin (červano še zelo pomanjkljiva,

je vendar do neke mere odpravila prejšnje krivice); zakon o nameščanju in sprejemanju na delo; zakon, ki ureja kmečke najeminske pogodbe; zakon o razporoki (ki je izzval mnogo hrupa med reakcionarji in konservativci); zakon o stanovanjski reformi in še nekatere druge več ali manj pomembne zakone.

Te pridobitve so v dobršni meri sad velike volilne zmage, ki jo je dosegla KPI leta 1968.

Kar se tiče naših parlamentarnih posegov in pobud v korist naše narodnostne skupnosti, lahko rečemo, da so bili številni, sicer pa, na žalost, niso vselej privedli do zaželenih rezultatov.

Kot negativno posledico predčasne razpušitve parlamenta pa moramo omeniti, da je zapadla veljavnost 3700 zakonskih osnutkov, med katerimi so mnogi zelo važni. Med te spadajo: zakonski osnutek o reformi univerze (razprava je bila že v teku v poslanski zbornici in

odobreni so bili nekateri členi novega zakona; omembe vreden je člen, ki predvideva posebne štipendije pripadnikom narodnostnih manjšin za študiranje na univerzi matičnega naroda in priznanje doseženih diplom); zakonski predlog o odpravi kmečkega spolovinarstva; zakonski predlog o volilni pravici od 18. leta dalje; zakonski predlog o reformi kazenskega zakonika (ta predlog vsebuje, med drugim, tudi člen o pravici uporabe jezika narodnostnih manjšin v vseh fazah sodnega postopka); predlog zakona, o ponovnem odprtju roka za priznanje partizanskega statusa in (kar nas Slovence še posebej zanima) zakonska predloga KPI in PSI o globalni zaščiti slovenske narodnostne manjšine v Italiji. Delne odobritve zakonskih osnutkov bodo upoštevane in veljavne le, če jih bodo osvojili in

ALBIN ŠKERK

(Nadaljevanje na 4. strani)

Orožje in razstrelivo v Nabrežini

Vse demokrate in protifašiste pozivamo, naj bodo čuječni in naj ne dopuste nikakršnega izzivanja

Naši bralci so gotovo že informirani o najdbi orožja in razstreliva, ki je bilo skrito v nekem podmolu pri nabrežinski železniški postaji. Petnajst kilogramov plastika, pet kilogramo dinamita, skoraj dvesto detonatorjev najsodobnejše izdelave, dva samokresa z dušilcem zvoka, petdeset eksplozivnih pasti... in vse je najmoderneje izdelave, v glavnem ameriškega in španskega izvora.

Pri Nabrežini smo torej imeli tako zalogo terorističnega materiala, ni pa izključeno, da je takih skladišč v naši okolici še več. Vemo, kako delikatno je naše obmejno področje, koliko niti se prepleta preko naših kraških gmaj, da bi se nam v glavi zavrtelo, če bi le za trenutek izvedeli vso, prav vso resnico. Prav zato pa si ne samo pričakujemo, da bodo orožniki in drugi preiskovalni organi naredili to, kar je njihova dolžnost, ob tej priliki pa pozivamo vse demokrate in antifašiste, v prvi vrsti komuniste, naj bodo čuječni, naj zasledujejo vsak pojav fašističnega rovarjenja, naj ne dopuste nikakršnega izzivanja s strani nevarnih elementov, ki jih prevečkrat toleriramo, češ «saj so le zavedeni golobradci».

Kaj še! Za golobradci se skriva teroristična organizacija «črne internacionale», ki ni izmišljena bajka, temveč stvarnost v mnogih državah srednje in zahodne Evrope.

Mislimo, da ne more biti dvoma o namenih ljudi, ki so si pri Nabrežini uredili tako «bazo za bombne atentate». To so fašisti, ki bi radi v Italiji ponovili pokole, podobne onim v milanskih bankah in zaradi katerih stoje danes pred sodiščem v Rimu očitno izmišljeni «krivci». Atentatorji so še na svobodi in Nabrežina to zalo zgovorno dokazuje!

Ti ljudje imajo mnogo denarja, povezani so na mednarodni ravni, nekdo jih podpira. Morda kaka velika zahodna ali prekooceanska obveščevalna služba? Ni izključeno, če samo pomislimo na dejstvo, da so samokresi ameriške izdelave z dušilcem zvoka tako sodobni, da jih italijanska policija sploh ne pozna. Kdo lahko pošilja po svetu tako učinkovito in zajedljivo orožje? Zanimalo bi nas, kakšno mnenje so si ustvarili italijanski protiobveščevalci, ki so prišli iz Rima in si ogledali material.

Res pa je še nekaj drugega: ti ljudje, ki delujejo skriti v visokih

palačah, iz katerih vodijo niti navzdol do «baze», imajo pri nas svoje pomagače. Brez sodelovanja fašistov, ki delajo tudi v Nabrežini, bi ne mogel nihče skrivaj in varno prenesti smrtnosnega materiala do kraške jame.

Da deluje v Nabrežini očiten fašistični center je sploh znano. Krožek za streljanje, zbirališče v gostilni, občasna izzivanja s pretepi, mazanje spomenika padlim borcem, brskanje po kraških jamah...

Med njimi so tudi Slovenci. Zaman je, da si zatiskamo oči, da bi jih ne videli. V vsakem kritičnem času so tudi med nami bili izdajalci, poturice, pokvarjenci, zavedenci, plačanci. Lažje jih je najti med pokvekami, ki so bili od vsega začetka, od rane mladosti, pretepači in potencialni zločinci. To pa jih ne opravičuje, še najmanj pa opravičuje tolerantno zadržanje naših ljudi, njihovih sosedov in sovrstnikov, ki le zamahnejo z roko rekoč «Ah, saj niso naredili nič hudega», ali celo «Pustimo jih, zaradi ljubelega miru».

Ni ljubelega miru! Kdor tega ne razume naj gre samo za trenutek v (Nadaljevanje na 4. strani)

Z nedeljskega občnega zbora KZ

Odločen protest tržaških kmetov

Preteklo nedeljo je bil v Kulturnem domu v Trstu občni zbor Kmečke zveze. Občni zbor je potekal v znamenju protesta proti nezakoniti odložitvi volitev v kmečki bolniški blagajni. Sprejeta je bila tudi naslednja resolucija:

«Tržaški kmetje, Slovenci in Italijani, zbrani na občnem zboru Kmečke zveze v Trstu, dne 5. marca 1972, izražajo najostrejši protest proti spletkam, da bi se še dalje onemogočala demokratična uprava kmečke bolniške blagajne; zahtevajo konec nezakonite komisarske uprave in nujno sklicanje prvih volitev, ki naj omogočijo kmetom, da sami upravljajo ustanovo, ki je zanje tako važna, ker skrbi za njihovo zdravje; pozivajo k enotnosti vseh neposrednih obdelovalcev zemlje in k solidarnosti vsega demokratičnega javnega mnenja; obvezujejo novoizvoljene organe Kmečke zveze, da zastavijo vse napore organizacije, da postane kmečka blagajna sredstvo v rokah samih kmetov, za boljše delovanje v prid zavarovancem in za uvedbo

splošnega vsedržavnega zdravstvenega zavarovanja, enakega za vse delovne kategorije».

Po izčrpnem predsedniškem in tajniškem poročilu se je razvila plodna (Nadaljevanje na 4. strani)

Življenjski jubilej tov. Marije Bernetičeve

Tovarišica Marija Bernetičeva bo dne 14. marca slavila svoj 70. rojstni dan. «DELO» ji že vnaprej izreka iskrena voščila.

Naša slavljenska se je že kot mlada delavka udeležila bojev v vrstah socialistične in kasneje komunistične mladine. Od tedaj naprej je vse svoje življenje posvetila stvari delavskega razreda in boju za pravice svojega naroda. Leta 1927 je bila kot mlada revolucionarka prvič aretirana in zloglasno posebno sodišče jo je obsodilo na dve leti zapore in na nadaljnji dve leti strogega policijskega nadzorstva. Kljub strogemu nadzorstvu policije pa je vztrajno delovala proti fašizmu. Leta 1931 je zato ponovno prišla v zapor. Zaradi neprestanega preganjanja je morala leta 1933 skrivaj oditi v tujino. Tri leta kasneje je bila v vodstvu pokrajinskega komiteja partije v Parizu. Istega leta se je kot delegatka udeležila mirovnega kongresa v Bruslju. Leta 1937 je bila ponovno poslana v Italijo na ilegalno delo, kjer so ji bile zaupane odgovorne naloge. Po dveh letih je bila zopet aretirana in od posebnega sodišča obsojena na 16 let ječe. V ječi je ostala do padca fašizma.

Po vrnitvi v Trst je odšla v partizane, kjer so ji bile zaupane zelo odgovorne naloge.

Po končani vojni je prevzela v Trstu razne odgovorne funkcije v Komunistični partiji in v demokratičnih organizacijah. Izvoljena je bila v tržaški občinski svet in končno v rimski parlament. Sedaj je članica federalnega komiteja KPI v Trstu.

Atomske mine na Krasu

Na goriškem Krasu bodo postavili atomske mine. To je potrdil visoki funkcionar obrambnega ministrstva v pismu, ki ga je poslal županu Andreju Jarču. V omenjenem pismu se funkcionar sklicuje na izjavo, ki jih je dal obrambi minister dne 20. julija 1971, ko je odgovoril na neko zadevno vprašanje senatorju skupine PSIUP Albarrellu.

Ta ka je torej politika vlade ob vzhodnih mejah! Te meje so vse prej kot «most sodelovanja». Namesto protosinhrona bo Kras dobil atomske mine NATO naperjene proti socialističnim deželam, ki nikogar ne ogrožajo, našo deželo pa izpostavi hudi nevarnosti. (K zadevi se bomo povrnili v prihodnji številki lista).

Resolucija 5. kongresa Avtonomne tržaške federacije KPI

5. kongres Avtonomne tržaške federacije KPI sprejema smernice in predloge, ki jih vsebuje predkongresno poročilo tovariša Berlinguerja, in odobrava poročilo, ki ga je tovariš Cuffaro dne 3. februarja prebral ob prisotnosti kvalificiranih delegacij Zveze komunistov Jugoslavije in Komunistične partije Avstrije ter krajevnih strank, kar kaže rastoč pomen in priznana vloga KPI ter zanimanje za njena politična stališča.

1. - Kongres se je vršil v dobi politične, socialne in gospodarske krize, ki predstavlja hudo nevarnost. Jasno je, da stanje, do katerega je prišlo zaradi nesposobnosti leve sredine, da bi odgovorila na pričakovanja države (kar potrjujejo tudi dejstva, do katerih je prišlo v zadnjih mesecih in razvoj vladne krize), nujno terjaja preokret političnega vodstva. Sedanja politična negibčnost se ne more več nadaljevati. Spričo poskusov vsiljevanja avtoritarnega izhoda iz sedanjega položaja se postavlja odločna zahteva po preusmeritvi na levo, ki predstavlja pozitivno rešitev vprašanj, na katera so opozorili veliki boji delavcev, kmetov in študentov v vseh zadnjih letih.

Za zaščito in utrditev demokracije

Predvsem je potrebno zaščititi in razširiti demokracijo. Odločno je treba nastopiti proti vsem reakcionarnim poskusom, popolnoma streti fašizem in vse oblike njegovega pojavljanja. Ustava se mora v celoti izvajati in demokratične inštitucije morajo dobiti stvarno vsebino. Uresničiti se mora avtonomna zunanja politika, ki bo ustrezala interesom države in miru.

Uresničiti se morajo reforme strukture zato, da bo prišlo do drugačnega gospodarskega razvoja. Odločno zoperstavljamo temu cilju in dosedanje prizadevanje nasprotnika, da bi razvrednotil vso njegovo vsebino, potrjuje prodirajočo veljavnost strategije reform, ki jo postavlja in razvija komunistična partija kot cilj splošne preobrazbe družbe, v smeri italijanske poti v socializem. V tej strategiji se postavljajo v ospredje bitke za zaposlitev, za rešitev vprašanja Juga, kmetijstva in šole. V velikih delavskih bojih v zadnjih letih je napredoval proces organske sindikalne enotnosti in se napolnil k dokončni in odločilni fazi. Komunisti ocenjujejo ta proces kot dejstvo odločilnega pomena za bodoče perspektive celotne italijanske družbe.

Na krajih dela bodo komunisti še naprej in vedno več prispevali za pozitivno uresničitev sindikalne enotnosti; nastopali bodo proti vsem zaviralnim poskusom. Partija se po drugi strani obvezuje, da bo, ob spoštovanju avtonomije sindikata, razvijala svoje stališče o problemih delavcev.

Proti preokretu v demokratično smer se postavljajo kompaktno politične in ekonomske sile in skupine, na čelu katerih je KD, ki je dokazala, da hoče braniti vse sedanje strukture oblasti, parasitske rente, špekulacije, korupcijska središča in zapravljanje. Nesposobna, da bi vladala, se ta stranka usmerja na desno in ne rešuje nobenega problema, ki ga postavlja družba. V nedogled hoče obdržati vsa središča oblasti, kar so pokazali tudi nedavni dogodki v zvezi z izvolitvijo poglavarja države.

KD hoče zvrniti na državo lastno krizo, ki izhaja iz nenehnih in srditih bojev med različnimi skupinami, katere se potegujejo za oblast, pri

čemer sta soudeležni tudi PSDI in PRI. Levica KD tudi v tem kaže svojo šibkost in velika protislovja, četudi je v katoliškem gibanju prišlo in še prihaja do pojavov pomembnega prenovitvenega obsega, začeni pri novi usmeritvi ACLI.

2. - V ta kontekst se vključuje reakcionarno operiranje z referendumom proti razporoki. Tej perspektivi se je treba izogniti, ker je delo klerikalne in fašistične desnice, ki hoče onemogočiti razvoj enotnosti, ustvariti hudo razdvojenost ljudskih množic; pokopati ne le civilno reformo razporoke temveč blokirati vso politiko reform; uresničiti perspektive za desničarsko usmeritev politične osi države ter postaviti fašiste v odkrito politično igro.

Poziv tovarišem

Krščanska demokracija hoče izvesti referendum, odklonila pa je uresničitev reform in boj proti fašizmu, kar je povzročilo nujnost razpisa novih volitev. Izogniti se je treba nadaljnji hromitvi življenja države, kajti ta hromitev koristi samo načrtom prevratniške desnice. Zato pozivamo delavce, mladino, žene, vse demokratične in protifašistične sile, naj porazijo reakcionarne načrte in tudi s svojim glasom vsilijo demokratični politični preokret, ki je nujno potreben v državi. Kongres poziva vse tovariše, naj se takoj mobilizirajo za velike bitke, ki so pred nami.

3. - Položaj, v katerem se nahaja naše mesto, je zelo težak. Hudo prizadetemu gospodarstvu ravno te dni napovedujejo ponovne udarce. Preobrat je mogoč samo po radikalnem preokretu političnih in ekonomskih usmeritev na vsedržavni ravni. Zunanja politika, kot vselej, tudi danes v veliki meri vpliva na razmere v Trstu in v vsej deželi. Potrebna je torej politika novih odnosov v Evropi. Skliče naj se konferenca o evropski varnosti, razvijajo odnosi s socialističnimi državami in s tretjim svetom; le tako bo mestu vrnjena naravna vloga središča prometa in izmenjav; odstranijo naj se oporišča NATO in vojaške služnosti, ki hromijo velik del njenega ozemlja; le tako bo odstranjena bojazen, da je dežela posejana z atomskimi minami.

Potrebna je politika, ki bo pospeševala razvoj demokracije, onemogočila, končno, izzivalno in protidelavsko dejavnost fašistov, nacionalistov, klerikalcev, gospodstva in velikega dela krajevnega birokratskega aparata, ki ni v več kot polstoletju nikoli prenehala in je prizadejala Trstu dosti škode in izgub ter čedalje ograža njegovo bodočnost, enotnost med Italijani in Slovenci in prijateljske odnose med Italijo in Jugoslavijo.

Razvoj enotnosti delovnih ljudi

Potrebna je taka gospodarska politika, ki bo po številnih napakah, ki so se mnoga leta množile, po zapravljanju, neizpolnjenih obljubah, degradaciji mesta, zmožna dati drugačno vlogo podjetjem z državno udeležbo (v tem pogledu je nujna pobuda za široko razpravo o zakonskem predlogu, ki so ga pred kratkim predložili komunistični parlamentarci za pristop k reformi omenjenih podjetij ter sklicati konferenco o temi: «Dežela - državne udeležbe»; potrebna je nova pomorska politika, ki bo poživila ladjedelniško dejavnost in vlogo pristanišča, odvrnila nevarnost porušitve državne-

ga ladjevja, uresničila zaščito zaposlitvene ravnini, ustavila odpuste z dela, omogočila ustanovitev novih podjetij, podprla malo in srednjo industrijo, trgovino in obrtništvo.

Potrebno je razvijati enotne boje delavcev. Tržaški delavski razred ki je nenadomestljiv in odločilen činitelj za vsilitev bistvenih sprememb, mora v vedno večji meri vršiti svojo vlogo tudi na deželni ravni. Toda delavski razred se ne sme gibati osamljen. Odločilen činitelj, tu in v vsej državi, je razširitev fronte boja, ustvaritev trdnih zavezništov med delavci, študenti, izobraženci ter kategorijami srednjega sloja, zlasti tistega, ki proizvajajo, saj se njegovi interesi vedno bolj zblizujejo z interesi delavskega razreda. To je v Trstu zelo pomembno, ker so nekateri izmed teh sektorjev (nameščenci javnih ustanov, trgovine ipd.) v zadnjem času močno prizadeti. Večjo skrb je treba posvetiti vprašanjem kmetijstva v naši pokrajini in v vsej deželi (tudi zaradi bližnjih volitev organov kmečke bolniške blagajne v tržaški pokrajini, do česar bo prišlo po dolgotrajnih zahtevah).

Potrebno je poživiti, tako v Trstu kot v vsej državi tudi boj pravične pokojnine.

Negativna ocena delovanja deželne uprave

4. - Komunisti izrekajo zelo negativno sodbo o sredinsko-levičarski upravi v deželi s posebnim statutom. Ta uprava je spremenila deželno ustanovo v birokratski in klientelski center; omalovaževala je značilnosti demokratične razčlenitve, ljudske soudeležbe pri samoupravnem organizmu, ki so ga dolga leta zahtevali delavci Furlanije-Juljske krajine in naša partija še posebej.

Za odpravo te situacije je potrebno, da se zavzamejo partija in demokratične ter regionalistične sile. Potrebne so trajne akcije in iniciative za to, da bo dežela vršila vlogo, ki izhaja iz njene zakonodajne oblasti ter postala organ demokratičnega gospodarsko-socialnega načrtovanja in uresničevanja politike reform, reševanja problemov slovenske manjšine v mejah svojih pristojnosti, širjenja krajevne avtonomije in demokracije, ob aktivni udeležbi delavcev in državljanov.

Vprašanja slovenske manjšine

5. Rešitev problemov slovenske narodne manjšine je v naši deželi še vedno problem splošnega razvoja demokracije in primarna obveznost naše partije. Negativni rezultat srečanja enotne slovenske delegacije s predsednikom vlade potrjuje, če je sploh to bilo potrebno, da je usoda slovenske manjšine tesno vezana na napredek demokracije, in torej na napredek delavskega gibanja v vsej državi. Pravice, enakopravnost, gospodarski, socialni in kulturni razvoj so torej cilji boja vse partije. Zato, da bodo končno uresničene pravice slovenske narodnostne skupnosti je, bolj kot kdaj koli, potreba enotnost te skupnosti in trajna povezanost z italijanskim delavskim razredom.

6. - V tržaški občini je leva sredina dokazala svojo organsko nesposobnost, da bi pristopila k reševanju problemov mesta. Podredila se je rimskim direktivam namesto, da bi se povezala z delavci, z ljudskimi mno-

žicami in tistimi silami, ki so dosleden izraz mesta. Poedine epizode so dokazale (npr. protifašistična manifestacija z dne 14. decembra 1970), da je preokret mogoč samo po odpravi sedanje formule in po vzpostavitvi drugačnih odnosov z našo partijo.

Ustanovitev rajonskih konzult, ki jih je zahtevala naša partija, je pozitiven poskus, kljub temu, da obstaja še vedno mnogo omejitev in ovir. Poudarjamo, da so potrebne neposredne volitve za te organe decentralizacije. hkrati pa pozitivno ocenjujemo dejavnost sekcij in posameznih članov v teh konzultah.

Priznanje demokratičnim občinskim upravam

Občine Milje, Dolina, Zgonik, ki jih upravlja naša partija skupaj z drugimi silami leve, so dokazale sposobnost in resnost v boju za ljudske zahteve.

7. - Komunisti se borijo za enotnost levičarskih sil, ki je odločilen element za bodočnost našega mesta. V tej smeri so bili v zadnjih letih doseženi pomembni rezultati, na vsedržavni ravni in tudi v Trstu.

Po utrditvi akcijske enotnosti s PSIUP se postopoma izboljšujejo odnosi s PSI. V Trstu, kljub določeni napredovanju v tej smeri, do katerega je prišlo v zadnjem času, obstajajo še nekatere šibkosti in protislovja, ki jih bo treba v bližnji prihodnosti premostiti.

Na bližnjih občinskih volitvah bo krščanska demokracija prav gotovo poglaviti nasprotnik, proti kateremu se bo treba boriti, zaradi hudih odgovornosti, ki jih ima napram tržaškemu prebivalstvu.

Odločen boj proti krščanski demokraciji nas pa ne sme odvrniti od izboljšanja dela med katoličani, ki čutijo potrebo po temeljiti spremembi, ter po njihovi drugačni kolokaciji v političnem življenju.

Občinske volitve bodo morale pokazati jasno demokratično in protifašistično usmeritev za vso državo; streti pohlep po uveljavitvi MSI. V tem duhu naj tržaški komunisti, Italijani in Slovenci, pristopijo v boj.

8. - Tržaški komunisti potrjujejo svoje internacionalistične obveze in izražajo predvsem svojo borbeno solidarnost narodom, ki se borijo proti imperializmu in fašizmu, junaškemu Vietnamskemu narodu in drugim narodom Indokine; palestinskim španskim, portugalskim in grškim rodoljubom; ljudstvom, ki so še pod kolonialno oblastjo ter borcem Latinske Amerike. Protestirajo zaradi krvave represije, ki je v teku na Irskem.

Priznavajoč, da sta Sovjetska zveza in socialistični tabor element odločilnega boja proti imperializmu in zavračajoč vse oblike protisovjetizma, potrjujejo avtonomno stališče KPI glede razvoja socialistične družbe.

Za enotnost mednarodnega delavskega gibanja

Pozorno spremljajo sedanje dogodke v jugoslovanski partiji in državi, z zaupanjem, da bodo odstranjene napake in odkloni, do katerih je prišlo.

Potrjujejo neodložljivo potrebo po enotnosti mednarodnega komunističnega gibanja in poudarjajo obvezo, da bodo delovali v prid poravnavi obstoječih nesoglasij.

9. - V Trstu se je partija v teh letih stalno razvijala. Ta proces se mora nadaljevati in razširiti. Obstajajo pogoji za nadaljnjo razširitev partije in njene organizirane sile. V tovarnah in na drugih deloviščih se mora osredotočiti največje prizadevanje, upoštevajoč predvsem mlad delavski razred v malih in srednjih podjetjih ter težke probleme, ki ga skrbijo; med ženskami, ki so nosilke potreb na socialnem področju, kot so problemi družine in zaposlitve; med mladino, ki je danes bolj kot kdaj koli predmet in žrtev vseh kontradikcij in izkrivljanj buržoazno-kapitalističnega sistema, a je prežeta za voljo po obnovitvi in soudeležbi; od tu izhajajo velike naloge zveze mladih komunistov, ki se mora vedno bolj krečiti in delovati z jasnimi političnimi iniciativami.

Na splošno je treba še bolj povečati moč partije, zato kongres poziva vse člane, naj se zavzamejo v široki akciji proselitizma, da bo še pred 13. vsedržavnim kongresom KPI doseženo število vpisanih v letu 1971 in da bo 1972 leto odločilnega napredovanja pri izgradnji množične partije.

Sekcije naj bodo središča dejavnosti

Sekcije morajo biti srč in središča dejavnosti vseh inštant partije. Od njihove vitalnosti in iniciativnosti je v veliki meri odvisen uspeh linije partije. Potrebno je tudi kvalitativno napredovanje pri posluževanju in širjenju partijskega tiska, dnevnika «l'Unità» v prvi vrsti, pa tudi glasil «Rinascita» in «Delo», ki so bistveni instrumenti boja in dela članov, kroženja naših idej, protinapada na vpliv nasprotnega tiska in RAI-TV, in sredstva boja za reformo, za katero se je treba boriti.

Deželni komite naj, tako kot predlaga tovariš Berlinguer v svojem poročilu, sprejme stvarno vlogo političnega vodstva in spodbujanja, v stalnem sodelovanju s federacijami, ki ostanejo temeljni organizmi strukture partije.

Okrepiti in bolje koordinirati je treba politiko kadrov zato, da se zagotovi pomladitev vodilne in operativne strukture federacije, ter ustrezna prilagoditev, ki jo zahtevajo vedno večje naloge.

10. - Tržaški komunisti so upravičeno ponosni na svojo zgodovino. Ob neizbrisnem spominu na svoje junaške voditelje in člane, ki so padli v boju, sprejemajo obvezo, da bodo nadaljevali idejno in kulturno akcijo. Temeljito ideološko in kulturno delo, v partiji in izven nje, je danes izvedljivo in potrebno. Ideja socializma napreduje v Italiji in v svetu, postala je zastava velikega dela mlade generacije, zahtev milijonov ljudi. Tudi na tem področju moramo izraziti in močno uveljaviti našo idejo ter s tem dokazati, da smo vredni člani partije Gramscija, Togliattija, Curiala, Tomažiča in Frausina.

OPOMBA - Besedilo resolucije 5. kongresa Avtonomne tržaške federacije KPI smo iz tehničnih razlogov morali nekoliko skrajšati.

UREDNIŠTVO

Iz razprave na kongresu

Objavljamo nekaj odlomkov iz razprave na 5. kongresu Avtonomne tržaške federacije KPI. Skopo odmerjeni prostor nam, žal, ne dopušča, da bi objavili odlomke iz govorov vseh tovaril-pravo. Prihodnjič bomo objavili še nekatere prispevke.

UREDNIŠTVO

ALBIN ŠKERK se je dotaknil vprašanja parlamentarne dejavnosti z ozirom na tržaško problematiko sploh in še posebej zavzemanja komunistične partije za uzakonitev pravic slovenske manjšine v Italiji. Dejal je da so komunistični parlamentarci v zadnjih letih, ob stalni pomoči in sodelovanju vodstva federacije, pogostoma posegli v parlamentarne razprave o raznih zakonih (zakon o tržaški pristaniški ustanovi, o podaljšanju roka Sklada za Trst, itd.) Predloženih je bilo nešteto interpelacij odgovornim ministrom posebno, ko je šlo za obrambo ogroženih delovnih mest, proti zapori tovarn in spletkam industrijev ter drugih špekulantov. Prav tako je bil voden boj proti vsem fašističnim provokacijam in proti drugim krivicam, ki so se dogajale še posebno na škodo slovenske narodnostne skupnosti. Ti posegi, posebno ko so bili podprti od širše javnosti, so večkrat bili uspešni.

V svojem izjavju je tov. Škerk omenil celo vrsto predloženih zakonskih osnutkov (za globalno zaščito slovenske manjšine, dopolnilni zakon o šolstvu, za pravico uporabe materinščine na sodišču, za ponovno odprtje roka za priznanje partizanskega statusa, itd.), kar dokazuje odločnost partije za rešitev teh vprašanj. Tudi v tem pogledu so bili doseženi delni uspehi. Te konkretne pobude partije so dale povod tudi drugim političnim silam, da posežejo v parlamentarni boj za manjšinske pravice.

V okviru raznih pobud za rešitev naših vprašanj moramo dati poseben poudarek enotnemu nastop ob sprejemu slovenske delegacije pri predsedniku vlade Colombu. Tov. Škerk je predlagal, naj bi nadaljevali s takimi enotnimi nastopi vseh političnih sil, ki vključujejo pripadnike slovenske manjšine. Ti enotni nastopi, ki morajo biti deležni podpore in solidarnosti vseh italijanskih demokratov, lahko pospešijo dosego zakonitve naših narodnostnih pravic.

EDVIN SVAB je govoril o slovenskih vprašanjih. Poudaril je: «z utrjevanjem demokratičnih in anti-fašističnih sil ter z rastjo družbenega napredka, se nam odpirajo večje možnosti za ureditev odprtih vprašanj Slovencev».

Z levim centrom smo bili priča sistemu, ki je kaj kmalu pokazal svojo nemoč. Kdor je ob nastanku levega centra slepo verjel, da se bodo z novo politično koalicijo avtomatično rešila vsa vprašanja in da zato ni potrebna več nikakršna enotnost Slovencev v Italiji, se je hudo zmotil.

Na podlagi boja za premostitev neuspešnega levega centra in težen za naprednejše rešitve, ki so bile vedno značilnost komunistične partije, smo prišli do boljših, naprednejših in širših spoznanj tudi glede odprtih vprašanj Slovencev.

V sklopu tega boja in takih težen je izredno dragocena vloga KPI, ki je omogočila in pospešila razširitev konceptov možnih rešitev, ko je tolmačila, da je vprašanje najbolj diskriminirane etnične skupnosti v Italiji stvar vseh demokratičnih sil.

KPI mora postati še bolj kot doslej tista nenadomestljiva oporna sila, ki bo omogočila povezavo med politično in ideološko neenotnimi Slovenci za rešitve narodnostnega značaja. Iz tega sledi, da bo treba v še večjo bitko za enotnost med Slovenci istočasno pa je v tem pogledu neizbežno sodelovanje vseh Slovencev z italijanskimi demokratičnimi silami, od katerih je tudi odvisno, kako in kdaj bodo sprejete ustrezne rešitve.

Za navedene rešitve so neizogibni pogledi, ocene in predlogi samih Slovencev. Kot se v širšem okviru borimo za aktivno prisotnost in vlogo vseh slojev italijanskega ljudstva za rešitve, ki ga zadevajo, tako pri-

znavamo enako vlogo in prisotnost Slovencev.»

Tov. Švab je v nadaljevanju svojega govora, med drugim, rekel:

«Nekateri nam očitajo, da smo slovenski tovariši najprej italijanski komunisti in šele potem Slovenci. Take očitke odločno in z vsakdanjim delom zavračamo, kajti pravi komunist je zaveden Slovenec, je zaveden Italijan, vendar v obeh primerih brez nacionalističnih tendenc, angažiran državljani v boju za demokratičen, progresiven, socialistični razvoj družbe».

KPI z dolgoletno in dosledno borbo, za pravice Slovencev potrjuje svojo doslednost in vedno znovo svežo, brezkompromisno revolucionarnost, ki je lastnost vseh delavskih partije v svetu, ki se borijo za odpravo krivic in za boljšo družbo».

SILVERIJ PIZZIGA je prvi del svojega govora na kongresu namenil vprašanju, ki so v tesni zvezi s tradicijami rzaškega proletariata. Govoril je o internacionalizmu delavskega razreda in o bratstvu med italijanskimi in slovenskimi naprednimi silami ter poudaril, da je bilo to bratstvo prekaljeno v skupnem boju proti fašizmu. Dodal je še, da se je en del slovenskega srednjega sloja povezal s tržaškim delavskim razredom v boju proti fašizmu in za narodno osvoboditev, da pa se ni mogel sprijazniti s celotnim socialnim in nacionalnim programom delavskega razreda. Med samim bojem proti fašizmu ni prišlo do izraza nasprotovanje programu delavskega razreda, pač pa je to nasprotovanje prišlo očitno na dan po končani vojni. Tedaj je prišlo do odkritega spopada.

Govornik je zatem govoril o «interklasizmu» ter poudaril, da je le-ta nesprejemljiv, saj škoduje interesom slovenske narodnostne skupnosti. Med drugim je poudaril, da ni mesta za slovensko politično tvorbo volspartelskega tipa ter da si nihče ne more prilaščati pravice, da zastopa vse Slovence. Te pravice si ne prilašča niti komunistična partija, ki nedvomno uživa podporo večine tržaških Slovencev.

Zatem je govornik podrtal, da internacionalizem ne sme biti samo nekakšen instinkt in da se je treba boriti za to, da bo dobil pravo mesto. Dalje je govoril o vlogi, ki jo imajo komunisti. Naglasil je potrebo po nadaljnji krepitvi organizacije, zlasti med mladino. Med drugim je poudaril, da mora slovenska partijska komisija ustvariti povezavo tudi z bazo in da bi DELO moralo postati učinkovitejša tudi v ideološkem boju.

STOJAN SPETIČ je svoj poseg začel z ugotovitvijo, da je pač naravno, da se na kongresu tržaške federacije mnogo razpravlja o vprašanjih internacionalizma, saj čutijo ljudje v Trstu vsak obrat v mednarodni politiki in vsako krizo, na svoji koži. Omenil je nato pomen obnovitve doslednega boja za konec vojne v Vietnamu, kakor tudi splošnega nastopa za novo zunanjo politiko v Italiji. Partija naj bolj popularizira predloge za konferenco o evropski varnosti, predvsem stališča Sovjetske zveze in drugih socialističnih držav.

Tovariš Spetič se je nato dotaknil zadnjih dogodkov v Jugoslaviji in na Hrvaškem še posebej. Rekel je, da smo komunisti vedno gledali s simpatijo na napore jugoslovanskih tovarišev, ki se soočajo z težkimi nestransko vprašanji in uveljavijo, še bolj kot prej, razredni značaj suverenosti, enotnosti in neodvisnosti, ki je čedalje bolj tesno povezana z razvojem samoupravne socialistične družbe. Ta družba je danes oblika stvarne oblasti delavskega razreda, ki ne more trpeti birokratskih ali tehnokratskih izkrivljanj, kajti ta nosijo v sebi klice nacionalizma.

Spetič je nato citiral stališča II. konference ZKJ in še posebej stališča tovariša Tita, ki je z vlogo delavskega razreda SFRJ v samoupravni družbi upošteval tudi definicijo diktature proletariata. Govornik je izrazil upanje, da ne bo nihče iskal

v današnjih dogodkih opravičila za svoja pretekla stališča, kajti tako ravnanje ne more koristiti bratskim odnosom med KPI in ZKJ.

Glede vprašanja slovenske narodne manjšine, ki je še posebej prisotno v razpravah tega kongresa, je Spetič dejal, da se strinja z oceno, o obisku slovenske delegacije pri Colombu, kakor jo je prikazal tov. Cufaro, zato pa meni, da je treba iskati nove načine pritiska, nove akcijske izhode za uveljavitev načela manjšinske zaščite. Politična kriza ne sme povzročiti zamud, nasprotno, «komisija 27» podpisnikov spomenice, op. ur.) naj v parlamentu najde svojega sobesednika, sicer pa so sobesednik manjšine demokratične, antifašistične sile, delavsko gibanje, ki se bori za reforme.

Vprašanje slovenske narodne manjšine ne sme biti zoženo na raven dvostranskih odnosov predstavništev, ali pogajanj, ki bi samo potlačila upanja in pričakovanja Slovencev: manjšinsko vprašanje mora prej ko slej biti argument borbe, v kateri se naravno oblikuje zavezništvo med zatirano narodnostjo in delavskim razredom, ki se zavzema za korenite družbene in gospodarske spremembe.

Vendar boj za kulturno in jezikovno emancipacijo Slovencev ne more in ne sme biti edina osnova narodnostne politike KPI. Večkrat govori o tesni povezani «narodnostnega in socialnega». KPI naj bi podrobno proučila položaj slovenske manjšine in izoblikovala, na deželni in pokrajinski ravni, kakor tudi na ravni posameznih sekcij, niz predlogov in rešitev, ki predstavljajo vez

(Nadaljevanje na 4. strani)

O vprašanjih šolske reforme

Slovenska šola naj bo izraz zgodovine in značilnosti Slovencev

Pokrajinski svet v Trstu (razen fašistov, seveda) je po dolgi in konstruktivni razpravi sprejel stališče o vprašanjih šolske reforme. Med razpravo je prevladal skupen pogled na šolo, ki je danes selektivna in avtoritarna. V razpravi sta sodelovala tudi svetovalec KPI tovariša Panizon in prof. Costa.

Objavljamo nekatere odlomke iz govora, ki ga je imel tov. Panizon.

Govornik je kritiziral vladno politiko zavračanja reform. Ta politika daje povod za nered v šolstvu, medtem ko se mnogokrat nad dijaki znašajo policisti, šolska oblast in celo sodišča.

Tovariš Panizon je dalje poudaril, da je probleme šolstva v Italiji, ki terjajo temeljito reformo, treba postaviti v širši politični okvir. Šola ne sme biti ločena od družbene in politične stvarnosti. Javne uprave morajo pri tem prispevati svoj delež ter najti primerne stike s šolniki, šolsko mladino in starši. Komunisti niso za tako imenovano «lahko» šolo, ampak za tako šolo, ki naj vsem omogoči učenje.

Pri analiziranju obstoječe šolske stvarnosti v Italiji je govornik med drugim rekel: «Posebno vlogo opravlja v represivni šoli fašisti. Ti skušajo dijaštvo prisiliti k molku, istočasno pa spodbujajo ustvaritev «bloka reda».

Pri obrazložitvi smernic za reformo šole, o kateri je KPI predložila organski zakonski predlog, je tov. Panizon podčrtal naslednje:

«Šola naj uravnoveša strokovno

Ob 8. marcu

V teh dneh, ko proslavljamo mednarodni dan žena — 8. marec — se tudi po naših vaseh in mestih vrstijo tradicionalne prireditve s priložnostnimi govori, v katerih se načleno najrazličnejši tako imenovani «ženski problemi» in hkrati obuja zgodovinski pomen tega praznika. Preveč pa je še vedno stvari in vprašanj, ki se jih skoraj nihče ne dotakne. Da bo jasno, kaj mislim, bom postavila samo eno vprašanje: je mar prav, da se o ženski enakopravnosti in o njenih problemih razpravlja samo enkrat na leto? Marsikdo bo pri tem mislil ali ugovarjal Rekel bo: marsikdo razpravlja in skuša rešiti vprašanja, ki neposredno zadevajo ženske med celim letom. Skoraj bi se zdelo, da bi se s proslavo 8. marca skušali oddolžiti ženskam za zapostavljanje in diskriminacijo, katere so deležne skozi vse leto. Možnosti sta dve: ali ohranimo 8. marec kot simbolični praznik in skušamo s stalnim delom spremeniti družbo, da bo ženska v njej vendar našla primeren prostor, ali pa odpravimo 8. marec, dokler se stvari same ne spremenijo, in ga bomo proslavljali kasneje, da bomo ženske spominjali na težke minule čase.

Sama ne odločam o tem in tudi ne vem kakšen uspeh bi imel tak ukrep. Tradicija je pač tradicija. Prav zaradi tega bom skušala izkoristiti to tradicijo. Načela bom nekatera vprašanja, katerim mnogi ne posvečajo dovolj pozornosti med letom. Morda bo le-tom ob tej pri-

ložnosti le zdrknilo oko med vrstice. V tem primeru se bom še sama prepričala, da je proslavljanje 8. marca potrebno.

Najprej naj utemeljim, zakaj sama nasprotujem raznim proslavam. Omenila sem že vprašanje ženskega položaja v družbi, v kateri živimo. V družbi ne bomo prav nič spremenili z golimi proslavami, katerih se udeležujejo le osveščene in napredno usmerjene ženske. Družbo bomo spremenili s stalnim bojem, s stalnim političnim delom, s stalnim osveščanjem tako imenovanih «tutih množic»; kajti če izkoriščamo proslave ob 8. marcu zato, da izkažemo ženskam naklonjenost in razumevanje, grešino, ker lahko to storimo usak dan z besedo, malim dejanjem ali skromnim darilom, in ne le ob 8. marcu.

Omenila sem vsakdanje vztrajno delo politične in socialne narave. Morda se še komu zdi to delo malenkostno, ko pa se bo vsaj malo poglobil v vprašanje, bo ugotovil, da stoji pred «kitajskim zidom» težav, ki so jih v dolgih stoletjih ustvarili tabuji, vera, družbeni red in podobno. Ženska je od vselej potisnjena v ozadje: živi naj v mozevi senci, čuva naj ognjišče in otroke. Da se tak odnos ni spremenil so poleg verskih načel poskrbeli še razni zakoniki, ki predpisujejo, da mora žena biti možu podložna in da mora nositi tudi njegov priimek. Za vse ostalo pa so poskrbeli preprosti ljudje, ki niso imeli možnosti, ne časa, da bi pomislili, če je to pravilno. Mnogokrat sem slišala pripombe: «raje naj bi pazila na otroke, kot da bi se ukvarjala s politiko...» in marsikaj podobnega. V dvajsetem stoletju se ni dosti spremenilo v tem pogledu. Ženska mora še vedno imeti podrejeno vlogo in ne sme izstopati. Tipičen primer, ki ga premnogi sprejemajo kot popolnoma normalnega, so televizijske oddaje, kjer so nežna in vedno lepa — to je predpisano — dekletca pomočnice velikih «zvezdnikov». Da bi bilo lahko nasprotno premnogim niti ne pade na misel. To je vsakdanji potrošniški primer. Lahko gremo na višjo raven. Koliko je npr. žensk, ki se dejansko uveljavijo v politiki (in tu ne mislim samo na razmere v Italiji)? Ali so res vsi prepričani, da ženska ne more postati politik in se ukvarjati pravilno z reševanjem perečih vprašanj? Nekateri krogji skušajo reševati videz, tako da izvolijo v razne odbore po eno žensko, ki naj skrbi za prestiž. Vendar prepričajte tiste ženske, kako se jim godi. Ne, niso vse nesposobne, kot kak zlobnež misli v tem trenutku, večkrat se dogaja, da jim nihče ne prisluhne in da so njihove besede «glas vpjiočega v puščavi». Ženska, ki nima izredno trdne volje in velikega zaupanja v svojo moč ter sposobnost, navadno obmolči ali se umakne, v nasprotnem primeru pa se mora pripraviti na dolgočasno, potrpežljivo prizadevanje, da ji bodo sploh prisluhnili, nato da bodo o njenih predlogih razpravljali in šele nato, da bo lahko uveljavila svoje prepričanje.

Ob političnem položaju, ki se trenutno razvija v deželi, bi se ob tej priložnosti obrnila na vse naše ženske in jih povabila, naj nekoliko pomislijo na svoj položaj. Veliko je delo, ki ga lahko vsaka od nas opravi. Družba nam, res, ne nudi tistih pripomočkov — otroška zavetišča, vrtnice, šole s pošolskim poukom in še vrsto drugih stvari — ki bi nam omogočali uveljavljanje samih sebe ali svojih idej. Vendar se mi ne zdi

(Nadaljevanje na 4. strani)

Srečanje bivših partizanov iz Boljunca v Hrpeljah

Prejšnjo soboto so bivši borci iz Boljunca proslavili obletnico odhoda večje skupine vaščanov v partizansko vojsko leta 1944. Srečanja, ki je bilo v Hrpeljah, se je udeležilo okrog 150 bivših borcev, njihovih sorcev in prijateljev. Tovariš Josip Starec, pobudnik tega srečanja, je pozdravil vse prisotne in objasn timer pomen proslave ob 28-letnici odhoda številnih Boljunčanov v partizansko vojsko. Med drugim je poudaril: «Mislim, da ni potrebno mnogo govoriti o tem, kar smo bivši borci doprinesli za mnogo nad nacifašizmom. Mnogi tovariši so padli v boju, mnogi so umrli v zloglasnih taboriščih; mnogih, ki so se žrtvovali za to, da bi nove generacije lahko svobodno živele, ni več med nami, ostaja pa hvaležen spomin nanje».

V nadaljevanju svojega nagovora je tov. Starec podčrtal, da je danes še bolj kot v preteklosti potrebna budnost, saj fašistična pošast steza svoje kremplje po tem, kar smo si v težkem boju priborili».

Srečanja v Hrpeljah sta se udeležila tudi pevski zbor «Prešeren», ki ga vodi Drago Žerjal in vaška godba na pihala, ki jo vodi Stanko Žerjal.

Celotna prireditev se je razvijala v vedrem razpoloženju v splošno zadovoljstvo vseh udeležencev.

Ta svojevrsna pobuda je vredna priznanja in tudi posnemanja.

Občinski odbor v Doberdolu solidaren s prof. Komjancem

Doberdolska občinska uprava nam je poslala naslednjo resolucijo:

«Občinski odbor v Doberdolu, je na svoji seji, dne 28. februarja 1972, obveščeno o položaju, do katerega je prišlo na Državnem strokovnem zasedanju s slovenskim učnim jezikom v Gorici, po disciplinskem postopku, ki ga je najprej ravnateljica, nato pa še šolski skrbnik uvedel proti prof. Marjanu Komjancu;

upoštevajoč, da je omenjeni disciplinski postopek sprožil val ogorčenja in protestov med dijaki, starši in profesorji in še posebej med krajevno slovensko javnostjo;

upoštevajoč številne proteste, ki so jih v zvezi s tem dogodkom na pristojna mesta naslovile razne ustanove in organizacije, še posebej odbor združenja staršev;

po ugotovitvi, da je bil pouk, ki ga je vršil prof. Komjanc, vreden pohvale;

ugotavlja, da je tako sklep ravnateljice kot goriškega šolskega skrbnika, čeprav v skladu z duhom zakona, dejanje, ki škoduje ugledu šole.

Občinski odbor v Doberdolu izraža solidarnost prof. Marjanu Komjancu ter zahteva odpravo disciplinskega ukrepa proti njemu.

Za občinski odbor: Jože Jarc, župan.»

GLASBENA MATICA - TRST
Koncertna sezona 1971-72

VOKALNI KONCERT

Nora Jankovič
mezzosopran
Ivan Sancin
bas
pri klavirju prof. Neva Merlak - Corrado
Sreda 15. marca 1972 od 20,30
Dvorana «J. Galus» - ul. R. Manna
29/11
Vljudno vabljeni - Vstop prost

Življenjski jubilej tov. Antona Cetina

Dne 17. februarja 1972 je bilo na sedežu Zveze komunistov v Kopru srečanje s tovarišem Antonom Cetinom, ki je slavil svojo 70-letnico. Prisotni so bili številni tovariši, soborci in slavljencevi prijatelji. Tajnik komiteja Zveze komunistov tovariš Tomaž Bizajl je slavljencu izrekel čestitke. Podčrtal je pomen deleža tov. Cetina pri gradnji komunistične partije, v bojih delavskega razreda, v bojih proti fašizmu in za svobodo.

Tovariš Bizajl je ob tej priložnosti govoril tudi o sedanjih jugoslovanski stvarnosti, o gradnji socializma po specifični jugoslovanski poti in o aktualnih nalogah jugoslovanskih komunistov.

V imenu tržaških komunistov je tovariša Cetina pozdravila tovariška Jelka Gerbec. Med drugim je omenila njegov delež in delež mnogih drugih tovarišev pri gradnji KPI, za krepitev njenih organizacij ne le na domačih tleh temveč tudi v tujini.

Tovariš Cetin je po rodu iz Seregšev pri Kopru. Svojo revolucionarno dejavnost je začel razvijati že leta 1925. Fašisti so ga kmalu zatem začeli zasledovati in preganjati. Leta 1929 je moral pobegniti v Jugoslavijo odkoder je odšel v Francijo in kasneje v Alžirijo, kjer je (v mestu Oranu) ustanovil celico političnih emigrantov, v kateri so bili Slovenci in Italijani. Imel pa je tudi zveze s tovariši, ki so delovali na domačih tleh. Iz Alžirije jim je pošiljal partijsko literaturo in razno propagandno čtivo.

Leta 1936 je tov. Cetin odšel skupaj z drugimi tovariši v Španijo. Pridružil se je republikanski vojski, v kateri se je uveljavil kot sposoben in hraber borec ter bil imenovan za poročnika. V boju je bil hudo ranjen. Po odhodu mednarodnih brigad iz Španije je odšel v Francijo, kjer se je vključil v partizansko vojsko. Postal je namestnik komandanta lijonskega področja, kasneje pa je bil imenovan za komisarja v Grenoblu.

Po padcu fašizma se je vrnil v Italijo ter sodeloval pri organiziranju garibaldincev v Milanu in v pokrajini Varese. Med bojem je bil zajet a s pomočjo soborcev mu je uspelo pobegniti iz fašistične ječe. Kasneje je bil imenovan za kapetana 122 garibaldinske brigade. Prejel je tudi razna odlikovanja za zasluge.

Ko se je vrnil v domače kraje je deloval na raznih področjih. Sedaj je upokojen, a še vedno aktiven član invalidske zveze v Kopru.

Ob pomembnem življenjskem mejniku mu tudi DELO iskreno čestita.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

SERGEJ VERČ

KO LUNA ŠKILI Z DESNIM
OČESOM IN JASE VELIKI VOZ
(Resnična bajka v dveh delih)

Predstave:
v četrtek, 9. marca ob 20,30
(Abonma red D - mladinski v sredo),
v soboto, 11. marca ob 20,30
(Abonma red B - Prva sobota po premieri),
in v nedeljo, 12. marca ob 16. uri
(Abonma red C - Prva nedelja po premieri).

V počastitev spomina tov. Ivana Sulčiča

Družina Sulčič iz Križa štev. 95 je v počastitev nepozabnega Ivana Sulčiča ob 7. obletnici njegove smrti darovala v sklad DELA 2.000 lir.

SPOROČILO

Na sedežu KPI-Opčine, Narodna ul. 188/1, bo predstavnik komunistične skupine v občinskem svetu in v rajonski konzultu na razpolago prebivalstvu, in sicer vsak ponedeljek od 18. do 19. ure.

Parlamentarne volitve

(Nadaljevanje s 1. strani)

ponovno predložili novoizvoljeni poslanci odnosno senatorji. Prepričan sem, da se bodo parlamentarci KPI tudi v novi zakonodajni dobi zavzemali za čimprejšnjo rešitev naše narodnostne problematike.

Sedaj se postavlja pred nas izredno važna naloga: Ko smo določili kateri bodo naši kandidati za parlament in predložili svoj volilni znak se postavlja vprašanje, kako dobiti čimveč volivcev za dosego še večje volilne zmage kot pred štirimi leti. Bitka, ki stoji pred nami, bo nedvomno zelo težka. Proti nam se bodo zaganjali vsi sovražniki naših svetlih idej. V tem boju ne bodo štedili ne s sredstvi in niti s podlimi dejanji. Potrebna bo torej največja budnost pred fašističnimi in drugimi provokacijami. Prizadevati si bomo morali, da se bo volilni boj razvijal na najbolj demokratični osnovi in v strogem spoštovanju republiške ustave.

Za dosego velike zmage komunistov in poraz Krščanske demokracije na bližnjih volitvah strnimo naše vrste in podajmo se v odločilni boj. To je predpogoj za nadaljnji razvoj demokracije v Italiji.

Odkritje orožja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Nabrežino na trg pred spomenik padlim. Koliko njegovih sorodnikov, znancev, prijateljev je simbolično pokopanih pod tistim kamnom? Nimajo miru. Koliko vasi je bilo požganih? Nimajo miru. Koliko ljudi je trpelo v koncentracijskih taboriščih in vdihovalo mastni žolti dim človeških kosti in mesa? Nimajo miru!

Zato je prej ko slej naša naloga, da fašiste, kjerkoli, izoliramo, izobčimo, preženemo. Ni jim mesta med nami, v naših vaseh. V nasprotnem primeru naj nas ne čudi, če bo nekega dne ognjen stolp ekolozije pogljal v zrak kak kulturni dom, prosvetno društvo, spomenik ali šolo. Z zločinci in teroristi se ni kaj igrati.

Policija pa naj naredi svojo dolžnost do konca! Prevečkrat je dokazala svojo nemoč, prevečkrat pozabila najti mazače in skrunilce, ker je prevečkrat zamešala in končno izgubila vsako sled za ljudmi, za katerimi lahko pokaže cela vas. Vendar zahtevamo, naj tokrat naredi svojo dolžnost. Mi pa jo moramo na to dolžnost spominjati, na vsakem koraku, dokler ne bodo zločinci za zapahi.

* * *

Prejšnji teden so karabinjerji odkrili drugo skladišče orožja in razstreliva. Skrito je bilo prav tako kot tisto, ki so ga našli pred dvema tednoma, v bližini nabrežinske železniške postaje.

V kovinastem zaboju sta bila dva samokresna španske izdelave, dva seržerja in sto nabojev, šest bomb s pripravljenimi detonatorji, dve zažigalni bombi na fosfor, šest posebnih svetilk, daljnogled in mazivo za orožje ter v italijanščini pisana navodila.

V zvezi z odkritjem orožja pri Nabrežini je deželni svetovalec KPI, tov. Cuffaro, poslal pismo predsedniku deželne vlade, v katerem ga vprašuje, kakšne pobude namerava dati deželna uprava v zvezi z orožjem; opozarja predsednika Berzaničla uporaba tega eksploziva, zlasti v sedanjem političnem položaju, ko se bližajo volitve, obenem pa predlaga, naj bi se deželna uprava zavzela, da bi izsledke preiskave čimprej objavili.

Tržaška občinska svetovalka KPI, tov. Jelka Gerbec je v zvezi s tem vznemirljivim dogodkom poslala

tržaškemu županu pismo, v katerem pravi, da spadata skladišči orožja v okvir fašističnih izzivanj, ki jih skušajo uveljaviti posebno ob bližnjih volitvah.

Naša tovarišica poziva tržaškega župana, naj posreduje pri pristojnih oblasteh, da onemogočijo fašistična izzivanja in čimprej odkrijejo lastniške orožja.

Po odkritju drugega skladišča orožja in razstreliva je nabrežinski protifašistični odbor objavil sporočilo, v katerem izraža veliko zaskrbljenost, in sicer tembolj, ker mu je znano, da so na področju devinsko-nabrežinske občine že prej odkrili manjše količine orožja in razstreliva. To pomeni — tako poudarja protifašistični odbor — da so na delu sile, ki imajo natančno določen načrt in ki, žal, doslej nakazovano razvijajo svojo zločinsko dejavnost. Nabrežinski protifašistični odbor te sile najodločneje obsoja ter poudarja svojo zvestobo idealom narodno osvobodilnega boja, ki so dobili točno formulacijo v republiški ustavi. Odkritje tolikšne količine orožja in razstreliva je tembolj zaskrbljivo, ker je v zadnjih časih v devinsko-nabrežinski občini opaziti pospešeno delovanje določenih, sicer zelo ozkih krogov, ki pa se očitno sklicujejo na fašizem.

Nabrežinski protifašistični odbor opozarja vse prebivalce na dejavnost teh krogov in jih vabi, naj čim bolj sodeluje pri njihovem razkrinkavanju.

Ob tej priložnosti odbor izraža željo, da bi pristojne oblasti čimprej izsledile lastnike orožja in razstreliva ter vse njihove pomagače; organe javne varnosti pa poziva, naj strožje nadzorujejo tukajšnje ozemlje kakor tudi delovanje fašističnih in podobnih krogov.

Občni zbor KZ

(Nadaljevanje s 1. strani)

razprava, v katero so posegli številni delegati in povabljeni gostje.

V novi glavni svet Kmečke zveze so bili izvoljeni: Alfonz Guštin (Col), Dušan Kodrič (Sv. Ana), Alojz Debelis (Kolonkovec), Lucjahn Volk (Trst), Josip Sancin (Dolina), Srečko Orel (Devinščina), Fabio Ruzzier (Lonjer), Ivan Antonič (Cervolje), Josip Scheriani (Milje), Drago Starc (Prosek), Slavko Štoka (Kontovel), Mario Švab (Križ), Evgen Kalc (Padriče), Danilo Radovič (Nabrežina), Mirko Križmančič (Bazovica), Anton Bole (Rojan), Josip Ota (Boljunec), Rafael Grgič (Padriče), Piero Crevatin (Milje), Josip Radetič (Madja vas), Ivan Racman (Gročana), Emil Purič (Repen), Josip Kralj (Slivno), Josip Pernarčič (Vižovlje), Ludvik Pipan (Mavhinje), Marij Kosmač (Zabrežec), Kristjan Tence (Križ), Franc Scheriani (Milje), Boris Sirk (Praprot), Anton Petaros (Gročana), Josip Švara (Sv. Ivan), Roman Kobec (Kolonkovec), Karlo Valentinčič (Kolonkovec), Karlo Grilanc (Salež), Aleksij Gregorič (Barkovlje), Remigij Tul (Korošci-Milje), Jože Perčič (Salež), Karlo Grahonja (Gročana).

V razsodišče so bili izvoljeni: Alojz Markovic (Sesljan), Miloš Marc (Boršt), Andrej Kriščak (Kolonkovec), Miro Škerlj (Kolonkovec) in Valentin Švab (Kolonkovec). Na nedeljskem občnem zboru se je dosedanji tajnik Kmečke zveze (in dolgoletni tajnik Zveze malih posestnikov) Mario Grbec poslovil od kmetov, ker odhaja v pokoj. Občni zbor mu je izrekel priznanje in prisrčno zahvalo za njegov nesebični trud.

(O občnem zboru Kmečke zveze bomo obširneje poročali v prihodnji številki).

Kongresna razprava

(Nadaljevanje s 3. strani)

med bojem za reforme in manjšino ter vplivajo na njen obstoj.

Vprašanje gospodarskega mehanizma v naši deželi je tesno povezano s perspektivami manjšine, prav tako moramo poiskati tudi v drugih instrumentih (urbanistični načrt) možnosti za stvarno zaščito slovenskega prebivalstva. Iz Trsta se izseljujejo izobraženci. Tega je kriva vladna politika, ki je spremenila njegovo strukturo od njega pa trpimo tudi Slovenci, saj izgubljammo svoj intelektualni potencial. Za Benečijo se nujno postavlja vprašanje organskega gospodarskega načrta za zaščito gorskega gospodarstva.

Glede slovenske šole je tov. Spetič bil mnenja, da se mora razširiti na vidensko pokrajino, da je treba analizirati njeno negativno vlogo danes. Ta vloga je namreč zaradi razrednega osipa in zaradi funkcionalne pomanjkljivosti in nepopolnosti dejanskega podpora asimilacijskemu procesu, ki teži na manjšino. Tej asimilaciji so podvrženi predvsem nižji sloji prebivalstva, ki jih izmeče že vertikalna selekcija.

Glede slovenske kulturne dejavnosti je tov. Spetič pozval k «kulturni revoluciji», ko naj bo kulturna dejavnost manjšine funkcionalna njenejmu boju in ciljem. Komuniste je pozval, naj se še bolj angažirajo v slovenskih kulturnih in množičnih organizacijah, naj se v njih kvalificirajo po svojih stališčih.

Svoj poseg je tov. Spetič zaključil s temi besedami: «Da je delavski razred v boju za družbene spremembe osvojil revolucionarni pomen boja za narodnostno enakopravnost manjšin je častna zasluga KPI, posebno pa si šteje partija v čast, da je to vsebino osvojilo novo pokolenje mladine. Nadaljevali bomo po tej poti, ker je pravilna; obogatili jo bomo z novimi spoznanji; okrepili vodilno vlogo partije, njen prestiž, njeno internacionalistično značilnost».

Ob 8. marcu

(Nadaljevanje s 3. strani)

bistveno, da se naše ženske «popoklicno» ukvarjajo s političnim delom, da skušajo utemeljevati svoje prepričanje in zagovarjati svoje pravice povsod, kjer se jim nudi prilika. Osveščanje postaja edino sredstvo, ki ga imamo ženske za dosego svojih pravic, narodnostna manjšina pa za obranitev svoje bitnosti.

Ob tej priložnosti bi se obrnila tudi do moških ter jim priporočila, naj podprejo žensko delo. Na delovnih mestih in v družbi sami imajo izkušnje, na osnovi katerih si lahko dovolijo marsikateri koristen nasvet, ki ne sme biti paternalističen, ampak naj izvira iz volje, da bi ženskam pomagali. Potrebno je delo vseh, potrebna je vzajemna pomoč, kajti samo z združenimi močmi, z odpravo predsodkov in bojznanosti, tabujev in kompleksov, bomo lahko spremenili družbo.

Zelega pa bi še nekaj: da bi ob 8. marcu v bližnji prihodnosti lahko govoril o doseženih ciljih in ne le o željah in stremljenjih.

J. M.

Zaradi pomanjkanja prostora smo morali odložiti nekatere prispevke. Prosimo za razumevanje.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebianca, 12